

Sygn. akt III CSK 225/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku K. D.  
przy uczestnictwie B. C.  
o podział majątku wspólnego,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 28 lutego 2020 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika  
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.  
z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Postanowieniem wstępnym z dnia 24 października 2017 r. Sąd Rejonowy w K. orzekając w sprawie z wniosku K. D. przy udziale B. C. o podział majątku wspólnego ustalił, że nieruchomości składająca się z działek nr (...) i (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym położonym w N. wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków K. D. i B.C.. Postanowieniem z dnia 13 września 2018 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację uczestnika od tego postanowienia.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestnika B. C. . Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania wskazał, że w sprawie doszło do nieważności postępowania w składzie orzekającym brał bowiem udział sędzia Sądu Okręgowego w K. W. Ż., który zarządzeniem Prezesa Sądu Okręgowego w K. z dniem 1 września 2018 r. został przeniesiony na inne miejsce służbowe, był zatem

niezdolny do orzekania w II Wydziale Cywilnym Odwoławczym w dniu 13 września 2018 r. (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Obowiązujący w postępowaniu kasacyjnym zakaz powoływania nowych faktów i dowodów (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.), nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu dowodów mających na celu ocenę zarzutu nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji, jako nie skierowanych przeciwko ustaleniom tego sądu stanowiącym podłoże orzeczenia, przy czym dowody te mogą być przeprowadzone z urzędu (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 1997 r., I PKN 71/96, OSNAPUS 1997 r., nr 19, poz. 377 oraz z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220)

Z akt sprawy wynika, że na rozprawie apelacyjnej w dniu 13 września 2018 r. sprawę rozpoznano w uprzednio wyznaczonym zarządzeniem Przewodniczącego składowi sądu (SSO G. B. , SSO A. N. , SSO W. Ż.). Z opublikowanych w bazie orzeczeń Sądu Najwyższego postanowień wydanych w sprawach III CZP 25/19, III CO 121/18 oraz I NO 47/18 wynika, że w dniu 27 sierpnia 2018r. Prezes Sądu Okręgowego w K. wydała zarządzenie w sprawie zmiany podziału czynności, zgodnie z którym sędzia W. Ż. z dniem 1 września 2018 r. został przeniesiony z II

Wydziału Odwoławczego Sądu Okręgowego w K., w którym dotąd orzekał, do Wydziału I Cywilnego tego Sądu - na podstawie art. 22 a § 4 b pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz.52, ze zm. – dalej: „u.s.p.” lub „prawo o ustroju sądów powszechnych”). Sędzia W. Ż. w dniu 10 września 2018 r. złożył odwołanie od tej decyzji do Krajowej Rady Sądownictwa, która w dniu 21 września 2018 r. podjęła uchwałę o umorzeniu postępowania w tym przedmiocie, jako niedopuszczalnego. U podstaw tego rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że od decyzji o przeniesieniu sędziego do wydziału w którym rozpoznaje się sprawy z tego samego zakresu, co w wydziale z którego przenosi się sędziego, odwołanie nie przysługuje (art. 22 a § 5 u.s.p.). W dniu 17 października 2018 r. sędzia W. Ż. złożył odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa do Sądu Najwyższego, które postanowieniem z dnia 8 marca 2019 r. (I NO 47/18) powziętym w Izbie Kontroli i Spraw Nadzwyczajnych zostało odrzucone jako niedopuszczalne (art. 22 a § 6 u.s.p.). W związku z ubieganiem się przez sędziego W. Ż. o wyłączenie sędziów Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz odrzuceniem jego odwołania postanowieniem z dnia 8 marca 2019 r. w składzie i okolicznościach szczegółowo opisanych w motywach pytania prawnego, Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 20 marca 2019 r. wydanym w sprawie III CO 121/18 odroczył rozpoznanie wniosku i przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienie prawne szczegółowo przytoczone w sentencji tego orzeczenia. Postanowieniem z dnia 21 maja 2019 r. Sąd Najwyższy, któremu przedstawiono to zagadnienie do rozstrzygnięcia, w składzie siedmiu sędziów (III CZP 25/19) odroczył posiedzenie i na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującym pytaniem prawnym: czy art. 2, art. 6 ust. 1 i 3 oraz art. 19 ust. 1 drugi akapit Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej i z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie jest sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu prawa Unii Europejskiej sąd, w którego jednoosobowym składzie zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu sędziego z rażącym naruszeniem reguł prawa Państwa Członkowskiego dotyczących powoływania

sędziów, w szczególności polegającym na powołaniu tej osoby do pełnienia urzędu sędziego mimo uprzedniego zaskarżenia do właściwego sądu krajowego (Naczelnego Sądu Administracyjnego) uchwały organu krajowego (Krajowej Rady Sądownictwa) obejmującej wniosek o jej powołanie do pełnienia urzędu sędziego, mimo wstrzymania wykonania tej uchwały zgodnie z prawem krajowym oraz mimo niezakończenia postępowania przed właściwym sądem krajowym (Naczelnym Sądem Administracyjnym) przed doręczeniem aktu powołania?

Do chwili obecnej Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie udzielił odpowiedzi na skierowane do niego pytanie prawne, kwestia prawidłowości odrzucenia odwołania sędziego W. Ż. od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 21 września 2018 r., nie została zatem rozstrzygnięta.

Podniesiony we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania zarzut nieważności postępowania jest chybiony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, by skład Sądu, który wydał zaskarżone rozstrzygnięcie był sprzeczny z przepisami prawa lub sędzia będący członkiem składu orzekającego podlegał wyłączeniu od jej rozpoznania z mocy ustawy.

Po pierwsze, zmiana składu sądu może nastąpić tylko w przypadku niemożności rozpoznania sprawy w dotychczasowym składzie albo długotrwałej przeszkody w rozpoznaniu sprawy w dotychczasowym składzie (art. 47 b § 1 u.s.p.). Artykuł 47b § 4 i § 5 u.s.p. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017, poz. 1452) zmieniającej prawo o ustroju sądów powszechnych z dnia 12 sierpnia 2017 r. stanowi, że zmiana miejsca służbowego sędziego lub delegowanie do innego sądu oraz zakończenie delegowania nie stanowi przeszkody do podejmowania czynności w sprawach przydzielonych w dotychczasowym miejscu służbowym albo miejscu pełnienia służby, aż do ich zakończenia. Na wniosek sędziego lub z urzędu kolegium sądu właściwe dla nowego miejsca służbowego sędziego lub miejsca jego delegowania może zwolnić sędziego z obowiązku rozpoznania części lub wszystkich spraw, w szczególności w razie znacznej odległości od tego sądu do nowego miejsca służbowego sędziego lub miejsca jego delegowania, a także przy uwzględnieniu stopnia zaawansowania rozpoznawanych spraw. Przepisy § 4 i 5 art. 47 b u.s.p. stosuje się odpowiednio

w przypadku przeniesienia sędziego do innego wydziału tego samego sądu. Oznacza to, że zasadą jest zakończenie przez skład orzekający spraw, które zostały mu przydzielone, także wtedy gdy na skutek zmiany podziału czynności jeden z sędziów został przeniesiony bez swojej zgody do innego wydziału.

Po drugie, miejsce służbowe sędziego wyznacza siedziba sądu, a nie wydział do którego sędzia zostaje skierowany. W uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA I-4110-4-4/13 (OSNC 2014, nr 5, poz. 49) Sąd Najwyższy – z odwołaniem się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2007 r., III CZP 81/07 (OSNC 2007, nr 10, poz. 154) oraz uzasadnienia uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r., BSA I-4110-5/07 – stwierdził, że sędzia wykonuje władzę sądowniczą w sądzie, w którym ma swoje miejsce służbowe. Miejsce służbowe, określane także jako „siedziba sędziego”, jest jednym z istotnych czynników kształtujących status sędziego. Powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent wyznacza sędziemu jego miejsce służbowe, które może być zmienione tylko w wyjątkowych wypadkach i w ściśle określonym trybie. Sędzia powołany do sprawowania urzędu ma zatem takie miejsce służbowe, jakie zostanie określone w akcie jego powołania. O ile powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego oznacza nadanie sędziemu prawa jurysdykcji, czyli wydawania wyroków i podejmowania innych czynności jurysdykcyjnych w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, o tyle miejsce służbowe wytycza zakres tej władzy, tzn. konkretny sąd, obszar działania sędziego oraz rodzaj spraw, które może rozstrzygać, określony w przepisach prawa procesowego o właściwości rzeczowej. Jeżeli sędzia przekracza zakres władzy, zarówno w aspekcie terytorialnym, jak i rzeczowym, a więc np. orzeka poza sądem (obszarem), w którym ma siedzibę, staje się sędzią (sądem) niewłaściwym - w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz przepisów prawa procesowego - podobnie jak niewłaściwy jest sąd, w którego składzie zasiadają sędziowie innego sądu. Osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. jest osoba nieposiadająca w ogóle uprawnień do tego, aby zasiadać w składzie orzekającym sądu, a więc taka, która nie została powołana na stanowisko sędziego lub też orzekała przed powołaniem albo po rezygnacji z urzędu czy przejściu w stan spoczynku albo będąc wadliwie wybrana do pełnienia

funkcji ławnika. W orzecznictwie uznano, że osobą nieuprawnioną do orzekania jest też sędzia, który nie ma w ogóle delegacji do orzekania w danym sądzie, jak i ten, którego delegacja nie spełnia ustawowych wymagań warunkujących ważność i skuteczność aktu delegowania. Wszystkie czynności jurysdykcyjne sędziego delegowanego podjęte poza tym czasem w sądzie, do którego go delegowano, czyli po upływie okresu delegacji nie mają podstawy prawnej; są czynnościami sędziego niewłaściwego, dokonanymi poza kompetencją oraz poza obszarem jurysdykcji (por. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2016 r., III CZP 103/15 i z dnia 24 maja 2012 r., III CZP 77/11).

Miejsce służbowe sędziego nie może być natomiast identyfikowane z wydziałem w którym powierzono mu obowiązki zgodnie z podziałem czynności. W podziale czynności obowiązki sędziego ulegają dalszej indywidualizacji i uszczegółowieniu. Ma on charakter organizacyjny, służąc w założeniu równomiernemu obciążeniu sędziów obowiązkami służbowymi. Podjęcie przez sędziego czynności w innym wydziale tego samego sądu nie oznacza sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. ani podjęcia czynności przez sędziego wyłączanego z mocy ustawy. Nieważność postępowania wywołuje rozpoznanie sprawy w składzie sprzecznym z ustawą (art. 48 k.p.c.), przez co nie można rozumieć unormowań mających tylko organizacyjny charakter. Nie można wykluczyć, że w określonych okolicznościach sprawy, podjęcie przez sędziego czynności w innym wydziale, niezgodnie z podziałem czynności, może stanowić podstawę do jego wyłączenia na wniosek (art. 49 k.p.c.) nie jest to jednak zagadnienie, które ujawniło się w niniejszej sprawie.

Po trzecie, zgodnie z art. 22 a § 5 u.s.p. sędzia, któremu zmieniono podział czynności, w sposób skutkujący zmianą zakresu jego obowiązków, w szczególności przeniesieniem do innego wydziału sądu, może odwołać się do Krajowej Rady Sądownictwa w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania nowego zakresu obowiązków. Wprawdzie odwołanie nie przysługuje w przypadku przeniesienia do wydziału w którym rozpoznaje się sprawy z tego samego zakresu (art. 22 a § 5 pkt 1 w zw. z art. 12 § 1 pkt 1 u.s.p.), ale wykładnia pojęcia „spraw z tego samego zakresu” może być przedmiotem sporu. Do czasu podjęcia uchwały przez Krajową Radę Sądownictwa w tym przedmiocie, która uwzględni, uzna za niedopuszczalne

lub oddali odwołanie sędziego, który został przeniesiony do innego wydziału przyjąć należy, że sędzia wykonuje obowiązki dotychczasowe (art. 22 a § 6 u.s.p.). Sędzia W. Ż. skorzystał z prawa do złożenia odwołania od zmiany podziału czynności, które zostało uznane przez Krajową Radę Sądownictwa za niedopuszczalne dopiero uchwałą z dnia 21 września 2018 r.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.